

Pædagogiske læreplaner for Viben

Indhold

Vibens visioner	2
Vibens læringsforståelse.....	2
Børn med særlige behov	3
Mål.....	3
Metoder.....	3
Barnets alsidige personlige udvikling.....	3
Mål: Hvad vil vi gerne opnå? Hvad sigter vi imod?	4
Hvordan gør vi så?	4
Ide katalog	4
Sociale kompetencer.....	5
Mål: Hvad vil vi gerne opnå? Hvad sigter vi mod?	5
Hvordan gør vi så?	5
Ide katalog	5
Sprog	6
Mål: Hvad vil vi gerne opnå, hvad sigter vi imod?	6
Hvordan gør vi så?	6
Hvad siger loven om sprogvurdering og hvad er sprogscreening?	7
Ide katalog	7
Krop og bevægelse.....	8
Mål: Hvad vil vi gerne opnå, hvad sigter vi imod?	8
Hvordan gør vi så?	8
Ide katalog	8
Naturen og naturfænomener	8
Mål: Hvad vil vi gerne opnå, hvad sigter vi imod?	9
Hvordan gør vi så?	9
Ide katalog	9
Kulturelle udtryksformer og værdier	10
Mål: Hvad vil vi gerne opnå? Hvad sigter vi imod?	10
Hvordan gør vi så?	10
Ide katalog	10

Vibens visioner

Vores visioner i Viben er at:

- Vi skaber et værdifuldt sted, der er ”Vores sted”, med en familiær ånd, der rækker ud over børnehavens naturlige grænse.
- Vi ser det enkelte barn som et unikt individ med iboende potentialer og kompetencer.
- Vi er beviste om at engagerede, nysgerrige og opmærksomhed voksne er vigtige.

Vibens læringsforståelse.

Vi mener at læring sker gennem oplevelser, handling og forståelse.

- **Den personlige hukommelse - oplevelse**
Oplevelser lagres gennem sansninger og aktivering af følelser i den personlige hukommelse. Det vi lærer gennem oplevelser, skal ofte kun læres én gang, for at vi husker det. Den personlige hukommelse er bygget op som en fortælling med en begyndelse, en midte og en slutning
- **Handlingshukommelsen – handling**
Handlingshukommelsen er den praktiske hukommelse. Her lagres den viden, der er lettest at lære ved at gøre tingene – og som oftest læres bedst af et andet menneske (mesterlære). At bruge værktøj, bygge snemand, finde små biller, bygge en båd, osv. I handlingshukommelsen ligger læring af alt det, der udøves med kroppen, f.eks. håndværk, kunst, idræt, friluftsliv osv.
- **Den semantiske hukommelse – forståelse**
Teoretisk forståelse hører til den semantiske hukommelse. Her ligger faglig viden, hårde facts - alt det, der kan overføres til os via tegn - det du kan læse i en bog, på et nodeark, i en matematisk formel. Det er en stor fordel, vi ikke behøver at erfare alt selv. Vi slipper for at sejle op og ned ad alle Asiens floder for at vide, de er der. Her ligger alt det, vi bruger til eksamen, Jeopardy og Trivial Pursuit - og meget af den faglige viden, som vi bruger i vores fag.

(Kilde Hjerneforsker Kjeld Fredens).

Alle tre hukommelser skal bringes i spil i forbindelse med læring - dog ikke nødvendigvis på samme tid eller i samme rum. Vibens udlev liv inspirer til læring gennem oplevelse og handling, mens samling og inde-aktiviteter inspirerer til læring gennem forståelse.

Legen har en fremtrædende plads i vores børnehave.

Gennem legen udvikles børnenes fantasi og kreativitet. Gennem legen afprøver og bearbejder børnene små bidder af verden og deres oplevelser. Vi arbejder bevidst med at give børnene forståelsen for at konflikter altid bør løses verbalt.

Målet med anerkendende pædagogik er bl.a., at vore børn bliver anerkendende og rummelige mennesker, der har forståelse for, vi ikke alle er ens, og vi alle har noget væsentlig at byde ind med. Vi sætter børnene sammen på kryds og tværs og i forskellige sammenhæng for at udvide deres relationer til flere børn i gruppen. Hos os bruger vi humor aktivt - for den korteste vej mellem mennesker er gennem smilet.

Legen har det godt, når vi er udenfor. Den gode plads betyder, ingen behøver skændes, fordi man trænger ind på hinandens enemærker/ legepladser – der er plads nok til at skabe en ekstra ny lille ”boble” til leg.

Børn med særlige behov

I Viben mener vi grundlæggende, alle børn har ret til de samme muligheder for trivsel og udvikling. Det er naturligt for os at se på de enkelte børn og så tilpasse og udvikle vores institution, så alle har det godt og trives. Forstået således; alle børn har ret til en god start uanset baggrund. Dette indebærer, vi som institution skal være rummelig og inkluderende og dermed have plads til forskellige personligheder, kulturer og handicap. I Viben mener vi, *rummelighed betyder, man vil gøre noget mere for de børn, som har det svært.*

Når vi taler om børn med særlige behov, er det børn, der kan have vanskeligheder ved at indgå i daglige aktiviteter ud over, hvad børn i almindelighed kan opleve som led i den almindelige udvikling. Det kan være børn, der har behov for støtte pga. dårlig trivsel, børn med nedsat fysisk funktionsevne, børn med sproglige vanskeligheder, børn med anden kulturel baggrund eller børn, der er sårbare af årsager, der sker i familien f.eks. skilsmisse eller mister en forælder.

Vi har i institutionen mulighed for at søge hjælp og rådgivning hos fagfolk med forskellige specialer herunder psykologer, tale/høre-pædagoger, sagsbehandlere og sundhedsplejersker.

Det at være et barn med et særligt behov behøver ikke at være et livslangt forløb, men kan med den rette støtte og indsats afhjælpes over kortere eller længere tid.

Ud fra ovenstående har vi opsat følgende mål for arbejdet med børn med særlige behov:

Mål

- At identificere de børn, der har særlige behov
- At vi i samarbejde med forældrene styrker børnenes stærke sider samt støtter og stimulerer de svage sider.
- At motivere børnene til at være aktive deltagere i processen.
- At sikre at alle børn med særlig behov får den rette og individuelle støtte og hjælp i hverdagen.

Metoder

- Under aktiviteterne med børnene er det de voksnes ansvar at være opmærksomme på det enkelte barn. Forældrene er inddraget på den måde, at de ved, hvad vi laver i forhold til netop deres barn, og hvad de selv kan gøre. Der skal laves observationer af børnene, som kan diskuteres med de øvrige voksne på stuen eller i huset for at få en så god og fyldestgørende beskrivelse af barnet som muligt. Finder vi noget, der bekymrer os, deler vi bekymringen med forældrene og følger proceduren for medinddragelse af øvrige faggrupper.
- Udgangspunktet, for arbejdet med barnet, er det, som barnet er god til. Aktiviteterne bliver planlagt i mindre eller større grupper alt afhængig af, hvad barnet har brug for. Lige så stille involveres barnet ved at lytte til barnets signaler, stille relevante krav og øge motivationen for at prøve.
- Samarbejde med specialpædagogen omkring de enkelte børn, der i perioder har fået tildelt støttetimer.
- Sørge for, der bliver lavet opfølgning for de børn, der har særlige behov, så vi hele tiden ved, hvilken hjælp barnet har brug for, hvilket mål arbejdet har og hvilke metoder, der anvendes.

Barnets alsidige personlige udvikling.

I Viben skal vi i samspil med forældrene, skabe grobund for at vore børns personlighed udvikles så alsidig som muligt. Ethvert menneske er helt unikt. Hvert barn udvikler sig først og fremmest i et samspil med andre mennesker. Børn spejler sig i andre børn og voksne. Det sociale fællesskab er af afgørende betydning for barnets alsidige udvikling.

Mål: Hvad vil vi gerne opnå? Hvad sigter vi imod?

- At medvirke til, i samspil med forældrene, at opdrage og uddanne handlingskompetente og livsduelige børn med respekt for forskellighed.
- At barnet får kendskab til egne følelser og håndterer disse hensigtsmæssigt - samt respekterer egne og andres følelser.
- At barnet oplever sig selv som et menneske fyldt med muligheder, succesoplevelser og med betydning for andre.
- At barnet har mulighed for at udforske sig selv, dets medmennesker og dets omverden.
- At barnet bliver klogt på sig selv. Dvs. ved, hvordan det reagerer hensigtsmæssigt i den situation, det befinder sig i.

Hvordan gør vi så?

- I vores børnehave lægger vi vægt på at medvirke til at udvikle trygge og velstimulerede børn, fordi vi tror på, sådanne børn har de bedste forudsætninger for positiv udvikling. Når man starter i børnehaven, kan det nye liv være stort og uoverskueligt. Derfor udviser vi langmodighed. Vi sørger for at holde i hånd, trøste, støtte, opmuntre, sidde tæt osv. når der er behov for det. Når vi siger goddag til børnene, nævner vi deres navn samtidig med, vi etablerer øjenkontakt. Derved udviser vi anerkendelse af deres tilstedeværelse og hilser dem velkomne i vores kreds. Vore børn skal have tillid til, at vi voksne vil dem det godt.
- Vi er tydelige voksne, der støtter, sætter grænser, udfordrer og helst er "et skridt foran".
- Vi "læser" det enkelte barn, også selvom det færdes i en gruppe. Vi ved, ting tager tid og forstår at "være nærværende i processen". Vi forstår at skabe tryghed og intimitet ved at bruge fysisk nærvær og øjenkontakt, og vi glæder os tydeligt sammen med børnene, når ting lykkes.
- Vi stræber efter at skabe gode relationer, have ligeværdig kommunikation og anerkendende pædagogik og bruger os selv som rollemodeller.
- Vi kan spørge ind til situationen, guide barnet og vise positive alternativer. Vi stræber efter at skabe et ligeværdigt forhold mellem barn og voksen. Den voksne skal fortolke/tolke situationen sammen med barnet. Det betyder ikke, børn skal bestemme alt, eller at man ikke må sige nej - men at man som voksen forsøger at få en nærværende løsningsorienteret dialog.

Ide katalog

- Vi anerkender børnene, som de er – og respekterer de følelser, de har.
- Vi laver mimespil hvor vi/børnene viser forskellige ansigts udtryk (sur, glad, vrede, arrig osv.).
- Vi "går ind i" konflikter. Vi viser børnene at dialogen er et vigtigt redskab. Vi støtter børnene i at finde løsninger, og "tager dem i hånden", når det er svært.
- Vi arbejder bevidst med at give børnene forståelsen for, konflikter altid bør løses verbalt. Målet med anerkendende pædagogik er bl.a., at vore børn bliver anerkendende og rummelige mennesker, der har forståelse for, vi ikke alle er ens, og at vi alle har noget væsentlig at byde ind med.
- Vi deltager i musik- fortælling på skolen. I musik -fortælling "lærer" børnene at lytte, de kan sidde sammen med større børn, og de prøver selv at sige noget i en stor forsamling.
- I fællesskab med skolen og de private dagplejer har vi skabt et sted, hvor det er muligt at få følelsen af at det her er "vores sted" - med en familiær ånd, der rækker ud over børnehavens naturlige grænse.

- Vi tager på ture ud af huset som blandt andet er med til at udvide børnenes horisont. De får lov at prøve noget nyt. Alt sammen fordi vi gerne vil udvide vores horisont og drage erfaringer, som kan bruges som basis for fremtidig læring. Vi prioriterer, at de ældste børn får fleste ture ud fra børnehaven. – De har behov for at opleve livet uden for hækken. Mellemgruppen får lidt færre ture ud, mens de yngste kun en gang imellem er med på tur, idet de små har størst behov for tryk ved det kendte
- vi "sørger" for små synlige sikre succeser, og deler tydelig børnenes glæde ved at de har tilegnet sig en ny kompetence.
- Vi stimulerer børnenes sanser. De smager på forskelligt mad, de får lov til at træde i mudderhullet, de kan klatre højt op i træerne, osv.
- Vi udfordrer børnenes nysgerrighed ved at give dem rum og plads til at prøve noget nyt. Tør jeg. - Og her overskrider jeg min grænse.

Sociale kompetencer

Sociale kompetencer betyder: En persons sociale færdigheder og forudsætninger. Det er først og fremmest færdigheder mht. at skabe sociale kontakter og kunne håndtere sociale situationer.

Mål: Hvad vil vi gerne opnå? Hvad sigter vi mod?

- At give børnene mulighed for at etablere fællesskaber med andre, samt sætte dem i situationer hvor de bruger de sociale kompetencer.
- At hjælpe dem til at kunne føle og udtrykke empati og respekt for andre.
- De skal kunne indgå i sammenhænge med andre og kende til demokratiske værdier.
- Børnene støttes i at danne venskaber og lærer, hvordan man kommer med i og er en del af en gruppe.
- Det er i fællesskabet med andre børnene oplever styrke og betydning og her, der er adgang til at give og opnå anerkendelse.
- At barnet kan etablere tilknytning til både andre børn og voksne.

Hvordan gør vi så?

- I samspil med forældrene opdrager vi børnene i respekt. Børnene lærer de sociale "spille regler" at kende. Der skal være plads til at give udtryk for egne følelser og behov, samtidig med at børnene også forstår, at andre har de samme behov. Vi lærer børnene at sætte grænser for sig selv og sige til og fra.
- Vi stræber efter at være rollemodeller for børnene. Vi er tydelige, anerkendende og vi bruger "nuet" og griber de enkelte situationer. Vi sætter ord på glæde, surhed, vrede, angst osv.
- Vi støtter op om venskaber og lege-fællesskaber. Det er vigtigt at få lært at indgå i sammenhænge, der er større end én selv.
- I naturen er der god plads til at danne små og store grupper.
- Vi voksne er igangsættere og sætter børnene sammen på kryds og tværs og i forskellige sammenhænge for at udvide deres relationer til flere børn i gruppen.
- Vi kan lide, der er "små bobler" med forskellige aktiviteter rundt omkring på matriklen. Børnene indgår i aktiviteterne af "frivillighed". Ligeledes har vi voksenstyrede aktiviteter, hvor børnene lærer at indordne sig. På den måde bliver vores fælles dag fyldt med flow, glæde og grin.
- Hos os bruger vi humor aktivt. Den korteste vej mellem mennesker er gennem smilet.
- Vi vælger bevist at lave små grupper, hvor "børn med særlige behov" kan være med.

Ide katalog

- Vi har udklædnings tøj, som motiverer børnene til at kaste sig ud i forskellige roller.

- Vi laver forskellige seancer (morgenmad, middagsmad osv.), hvor vi lytter til hinanden, fortæller til hinanden og øver at være i centrum.
- Vi øver i at "vente på tur".
- Vi følger "spillets regler" i spil.
- Vi taler om; hvordan kan jeg hjælpe et andet barn, der er ked af det? Hvordan får jeg vist de andre børn, jeg gerne vil lege? Hvordan får jeg de andre børn til at forstå, jeg mener nej?
- Vi leger fælles leg, som "Kom hjem alle mine kyllinger" osv.
- Vi sætter ord på oplevelser og følelser.
- Vi legaliserer forskellige følelser og oplevelser, og vi støtter børnene i at mærke efter og have lov til at have det, som de har det.
- Vi laver leger rollelege, som viser følelser (fjolle, fræk, sjov, sød, vred adfærd).

Sprog

Der er mange sprog, et barn skal tilegne sig: Nonverbalt – verbalt – skriftsprog – tegnsprog – kropssprog - billedsprog osv. Sprogudviklingen indeholder elementer som: Sprogforståelse – sproglig bevidsthed - udtale – ordudvikling – sætningsproduktion - samspil – kommunikation – opmærksomhed.

I årene mellem to og fem gennemløber barnet en stor udvikling i dets evne til at bruge sproget om hændte, planlagte og tænkte virkeligheder.

Sproget er et vigtigt redskab til at kunne sætte ord på sine følelser og meninger. Det er identitetsskabende og spiller en væsentlig rolle i børns leg og i udviklingen af sociale relationer.

Mål: Hvad vil vi gerne opnå, hvad sigter vi imod?

- At barnet mødes af voksne, der respekterer og anerkender værdien af en samtale.
- At udvise stor tålmodighed og give tid til barnets samtale.
- At vise respekt for og anerkendelse af barnets fortællen/samtale.
- At udvikle barnets ordforråd
- At barnet forstår og bruger sproget.
- At barnet har et nuanceret og begrebsmæssigt forankret ordforråd
- At barnet er sprogligt opmærksomt
- At barnet viser interesse for og eksperimenterer med skriftsproget

Hvordan gør vi så?

- At barnet møder nærvær har stor betydning for børnenes sprog og udvikling af denne kompetence. Derfor tilstræber vi øjenkontakt, en aktiv lyttende og anerkendende voksen at tale med en selvfølge. Dagligdags gøremål og rutiner bliver tilrettelagt således, de er givende og hyggelige. Det betyder bl.a. at en frisk ble godt kan blive sat på med et par strofer fra en børnesang.
- Vi skaber motivation og læringsmuligheder - også for de børn, der ikke inviterer sig selv ind i sproglæringssituationer - ved at bruge samtale, højtlesning, leg med skriftsprog osv.
- Ord må opleves og erfares gennem dagligdagens og naturens mange muligheder. Det betyder, vi sætter ord på gøremål, handlinger og oplevelser
- Gennem anerkendende kommunikation må barnet ansføres til at turde bruge sproget og til at lære sproglige spilleregler: fx hvordan bliver man en del af samtalen og turtagning. De skal lære sammenhængen mellem verbalt og nonverbalt sprog og anvende dialog med udgangspunkt i barnets opmærksomhedsfokus.
- Vi bruger fælles oplevelser til at introducere relevante nye begreber og temaer.

- Vi opfordrer barnet til at tale om det, der er sket og det, der skal ske og om noget, der ligger uden for den konkrete, aktuelle virkelighed.
- Vi stiller opklarende spørgsmål, når barnet udtrykker sig uklart.
- Vi lader barnet fortælle.
- Vi arbejder med børnenes genfortælling og genskabning af fx eventyr (fortælle, tegne, skrive, dramatisere).
- Vi hjælper børnene med at sætte ord på oplevelser.
- Vi arbejder med situationsbestemte stemmer f.eks. ”ude stemmer/inde stemmer”.

Hvad siger loven om sprogvurdering og hvad er sprogscreening?

Via Dagtilbudslovens § 11 har kommunalbestyrelsen, siden 1. juli 2010 haft ansvaret for at give alle 3 og 5-årige børn et *tilbud* om en sprogvurdering. I praksis betyder det, at det er den enkelte børnehave, der videregiver tilbuddet til familierne i form af en sprogscreening.

Sprogscreeningen har til mål at afslører hvilket behov, barnet har for sprogstimulering. Sprogscreeningen består af sprogtest - en forældredel, som forældrene skal udfylde, og en del, som personalet udfører. Skemaet er tilpasset henholdsvis drenge og piger, da der er forskel på deres sproglige udvikling i 3-årsalderen. Efter screeningen tilbydes forældrene en samtale. Det er af stor betydning, at sproglige udfordringer øves både i hjemmet og i daginstitutionen.

Sprogscreeningen kan blandt andet vise:

- At barnet har brug for en **generel sproglig indsats**. Det betyder, barnet har et alderssvarende dansk sprog, og derfor ikke har brug for en særlig tilrettelagt indsats. Det videre arbejde med udvikling af barnets sprog vil derfor finde sted som en integreret del af den daglige pædagogiske praksis med udgangspunkt i dagtilbuddets pædagogiske læreplan (Se Vibens handleplan vedr. sprog og sprogstimulering).
- Andre børn vil til gengæld have brug for det, der kaldes **en fokuseret indsats**, som indebærer, at dagtilbuddet i en periode tilrettelægger særlige sprogstimulerende aktiviteter.
- Sidst men ikke mindst vil nogle børn have brug for det, der kaldes en **særlig indsats**, som udover den særlige tilrettelagte sprogstimulering i dagtilbuddet også kan omfatte støtte fra en af kommunens talepædagoger.

Alle børn i Viben sprogscreenses.

Ide katalog

- Vi læser og fortæller historier, gerne de samme mange gange.
- Vi er med til musik-fortælling på skolen.
- Vi synger mange forskellige sange.
- Vi leger med rim og remser.
- Vi lærer om tal, farver, bogstaver og begreber.
- Vi viser og taler om kropssprog og mimik.
- Vi taler om ting, som barnet ikke kender, f.eks. Dyr, planter, børn i andre lande og meget andet.
- Vi øver aktiv lytning og opmærksomhedstræning.
- Vi leger med stavelser.

Krop og bevægelse

Børn, der er fysisk aktive, bliver fortrolige med deres krop. De drager sig erfaringer om hvordan, de kan bruge den og hvordan, de kan bevæge den. Kroppen er barnets værktøj til at sanse verden. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem. Sansesystemet udgør fundamentet for barnets erfaring, viden, kommunikation samt følelsesmæssige og sociale processer.

Ved at styrke børns motoriske færdigheder, udholdenhed og bevægelighed, forstærker man deres forudsætninger for at udvikle sig. Som en effekt af bevægelse og kropskendskab udvikles barnets selvtillid og sociale kompetencer, og barnet får mere overskud til at lære. Ved bevægelse og fysisk aktivitet lærer barnet noget faktisk om kroppens funktion, styrke, bevægelsesudtryk mv.

Mål: Hvad vil vi gerne opnå, hvad sigter vi imod?

- At styrke barnets fin og grov motorik
- At give barnet erfaringer med kroppens brug og muligheder - og eventuelle begrænsninger.
- At vi giver børnene mulighed for at være fysiske og aktive børn, fordi vi ved, aktive børn udvikler fortrolighed med deres krop, lyst til at bevæge sig, og giver dem livslyst.
- At udvide lugtesansen, smagssansen, høresansen, synssansen og følesansen. Disse er vigtige for barnets oplevelse af sig selv, samt muligheden for at indtage læring og skabe udvikling.
- At børnene oplever at "de magter deres krop", at de bliver kropsbevidste.

Hvordan gør vi så?

- Vi bruger fortrinsvis udelivet, som stedet, hvor vi styrker krop og bevægelse.
- Vi voksne fungerer som igangsætter/inspirator og rollemodeller "i børnehøjde".
- Vi bruger elementerne ild, vand, jord og luft i dagligdagen.
- Vi sanser naturen på og med kroppen. Vi glæder os over at se både børn og voksne blive trætte og beskidte, fordi vi har brugt os selv. Vi taler med børnene om, at det er vigtigt, kroppen har "benzin på"(rugbrød), så den kan holde varmen og sende kvikke tanker til hovedet.
- Hos os nærstudies dyr, insekter og planter med stor entusiasme af både børn og voksne. Vi bruger syn, hørelse, føle- og smagssanser, Vi sår, høster og laver bålmad. Vi tager på naturinspireret og bevægelsesrige ture ud af huset. Vi laver aktiviteter, der forudsætter at kroppen bliver brugt på en eller anden fysisk facon.
- Når barnet bevæger sig meget i forskelligt terræn, styrkes deres muskler, og deres sanser skærpes.
- Vi har fysiske udfordringer på mange niveauer.
- Vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden. Det giver øvelse til de, der har relevante færdigheder på plads og kan anspore, de der ikke har, til at opnå nye færdigheder.

Ide katalog

- Vores legeplads er lavet som flere "rum", der opfordrer til aktiv bevægelse (vi har gynger, kælkebakke, cykel baner, hænge køjer, balance bomme, boldbane, klatre træer osv.).
- Vi går til stranden eller i skoven.
- Vi tegner, maler, klipper, piller, roder, snitter, saver og hamre.
- Vi kryber, kravler, hopper, klatrer, balancerer og løber.
- Vi giver plads til vilde lege med store grov-motoriske bevægelser og stille aktiviteter med finmotoriske øvelser.

Naturen og naturfænomener

Vores børnehave ligger midt i vejlerne, tæt ved fjorden og lige ved skoven. Vi bruger fortrinsvis udelivet som *pædagogisk fundament*. Ved at bruge den natur, som ligger lige uden for døren, er vi med-skabere

til et fundament for "naturkloge" børn, som interesserer sig for naturen - et basalt fundament, der kan bygges videre på.

Mål: Hvad vil vi gerne opnå, hvad sigter vi imod?

- At børn kan lære naturen at kende med alle sanser og opleve den som kilde til og rum for leg, oplevelse, udforskning og viden.
- Vi mener, oplevelser i naturen udvikler børn følelsesmæssigt, mentalt og fysisk. Derfor skal børn i Viben have rig mulighed for at opleve glæden ved at være i naturen på forskellige årstider, og de skal udvikle respekt for naturen og miljøet.
- Vi mener, at når børn færdes ude, udvikles deres krop og sanser samtidig med, at deres nysgerrighed og følelsesregister udfordres.
- Vi ønsker at styrke fællesskabet med dagplejen og skolen ude i et rum, hvor der er plads til at være forskellig.
- At børn kan udvikle respekt og forståelse for naturen. Børnene skal lære at tage vare på naturen; det man kender, passer man på.
- At børn kan opleve fortrolighed og glæde ved at være i naturen.
- Vores mål er at være medvirkende til sunde/aktive børn - børn der trives.

Hvordan gør vi så?

- Vi er vidende og medlevende voksne som kan give børnene vigtige erfaringer gennem eksperimenter, hvor børnene kan hente masser af viden om naturfænomener og tekniske sammenhænge. Måske siger vi "det ved vi ikke", men lad os finde ud af det sammen".
- Vi sørger for at skabe små værksteder, hvor man kan udvide sin horisont.
- Vi slår ting op i bøger, vi fortæller historier, vi undersøger sammen.
- Vi "hænger" vores viden op på forskellige historier. F.eks. historien om æblet Aroma som møder en dejlig æble pige der hedder Fillipa. Eller om solsorte-hannen der maler sit næb orange, for at tiltrække hunnerne.
- Vi taler om fødekæden, samt det naturlige i liv og død, (finder vi en fugl, så får den selvfølgelig en anstændig begravelse).
- Vi laver en årsplan som tydelig afspejler årets gang i naturen samt vores lyst til naturen.
- Vi mener det er vigtigt at have "øjne for robusthed". Nogle børn trives altid i naturen, andre har brug for ekstra bevægelse, eller ekstra tøj, eller at ude-tiden reduceres.

Ide katalog

- Samler skrald (hvad forgår? Hvad bliver?). Læser bl.a. "Katinka på genbrugspladsen".
- Vinter -kælkebakken, is lygter, sne med forskelligt "drys" på, regn og hagl på kinderne. Hvorfor "ryger" det ud af munden? Hvor er fuglene? Hvad spiser de nu? Vi laver fugle mad og foderbrætter. Hvorfor er der skum på fjorden? Isflager/isskruening?? på fjorden. Dyrespor studeres.
- Efterår - er det skyerne der flytter sig eller er det flagstangen? Vinden blæser med drager og poser. Køkkenhaven høstes, æbler studeres og spises, kastanjer indsamles og bearbejdes, svampe samles, blade samles når de falder ned og vi snakker om dage med mindre lys.
- Forår – naturen vågner, vi følger med i, hvordan knopper bliver til blade, lytter til fugle, der "synger", samler alt spiseligt (bl.a. skvalderkål, brændenælder) og laver det til mad. Vi sår frø og følger med i at de spirer (karse og sommerblomster). På sigt laver vi køkkenhave herhjemme i fællesskab med skole og sfo.
- Sommer - samler sten og andet ved fjorden, sejler med små både, bruger lup for at nærstudere insekter og biller. Vi plukker blomster (maler m. blomstersaft), vander og høster tomater og agurker fra drivhus.

Kulturelle udtryksformer og værdier

Vi skal give kendskab til forskellige kulturer og udtryksformer og værdier samt til udnyttelse og brug af sanser via musik, tegning, dramatik, ler, m.v. Kultur betyder "det dyrkede". Det er gennem mødet med andre kulturelle værdier og udtryksformer – kunstnerisk, kulturelt, menneskeligt – at vi bliver bevidste om egne kulturelle rødder.

Man forbinder ofte børn og kultur med de 3 K' er, som: kultur for børn, kultur med børn og kultur af børn!

De to første kategorier for børn og med børn dækker en bred vifte af de kulturtyper, som mange børn i et eller andet omfang har kendskab til, herunder blandt andet teaterforestillinger, computerspil, musik, og museer. Disse kategorier kræver, at voksne enten formidler kulturen, deltager i- eller præsenterer børnene for kultur.

Den sidste kategori er kultur af børn eller børns egen kultur. Den bygger på forståelse af, at børn i sig selv er kultur-skabende. Kort sagt kan man sige, det er de kulturelle udtryk og værdier, børn selv frembringer i deres gøren og laden – Det kan være udtryksformer som rim, remser, sange, vitser, lege, men også mere æstetiske udtryk som rytmer og gangarter. I arbejdet med at udvikle børns kulturelle udtryksformer og værdier, er alle tre former for kultur vigtige at have for øje i det pædagogiske arbejde.

Mål: Hvad vil vi gerne opnå? Hvad sigter vi imod?

- At barnet får kendskab til vores samfunds normer, værdier og vaner.
- At skabe traditioner og udvikle en kulturel praksis i Viben som kan inspirerer børnene til selv at lege, omforme og eksperimentere med de udtryk, de møder på deres vej.
- At børnene får kendskab til danske traditioner.
- At børnene stifter bekendtskab med forskellige udtryksformer.
- At børnene accepterer forskellighed og udviser nysgerrighed for andre kulturer og nationalitet.
- At dyrke fællesskabet, samt vise stor lyst til at "lade andre komme ind i flokken".

Hvordan gør vi så?

- Vi taler om hvor børnene stammer fra?
- Vi taler om forskellige familie-typer.
- Vi taler om dialekt, og nogle af os praktiserer det også ☺
- Vi er meget bevidste om at låne bøger om forskellige kulturer.
- Vi opsøger kulturelle oplevelser, som museer, byfest osv.

Ide katalog

- Vi har høst fest. Her laver vi en del ting til.
- Vi holder fastelavn, jul, og påske, og giver børnene viden om baggrunden for de forskellige traditioner.
- Storegruppen er med i skolens teater forestilling i foråret. Og får kropslige udtryksformer helt ind under huden.
- Vi har *musik og fortælling* hver dag. (På skolen og sammen med skolebørnene og nogle gange dagplejen)
- Vi skriver vores egne historier, rim og remser ned.
- Vi maler
- Vi har tilgængelig udklædnings tøj som ansporer børnene til at afprøve forskellige roller/udtryk.
- Vi skriver på tavlen hver dag om de forskellige oplevelser som børnene har deltaget i, fortalt om eller fundet på.